

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทำวิจัยเรื่อง "กิริยาร่วมทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ ในการเรียนการสอนภาษาไทย" ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะได้แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

1. เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนของไทยและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทย
2. การพัฒนาระบบวิธีการสังเกตพฤติกรรมทางวาทะของแพลนเตอร์ส์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนของไทยและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) นั้น ได้ระบุวัตถุประสงค์ข้อ 4 ไว้ว่า "เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น และรักการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป., 75) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจย่อมเกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนา สิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงการศึกษาที่แท้จะไม่ล่ามวรมณ์ขึ้นได้ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงสังคม ดังนั้นในการร่างแผนการเปลี่ยนแปลงใหม่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในสังคมที่เป็นสิ่งจำเป็นก่อนที่แผนนั้น ๆ จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นิโคสส์ เบนเนต, 2518 : 256)

ประเทศไทยเปลี่ยนการใช้หลักสูตรจากเดิมคือ หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 มาใช้หลักสูตรใหม่ 2521 และจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2518 มาเป็นหลักสูตรใหม่ 2524 และในปี พ.ศ. 2526 นี้ ก็ได้ใช้หลักสูตรใหม่นี้ครบทุกระดับชั้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบโดยตรงได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อที่จะนำส่วนที่ยังบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เพื่อสัดการศึกษามีความหมายแก่ชีวิต เครื่องมือสำคัญที่สามารถนำทางให้ผู้รับการศึกษาได้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือ ภาษา ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520 : 105) ให้รับเร่งปรับปรุงการสอนภาษาไทยโดยเร็วที่สุด เพราะภาษาเป็นชีวิตของชาติ เป็นศูนย์รวมความคิดของชาติ และภาษาเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาของบุคลิกภาพเกือบทุกด้าน

ลูจรีต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรมพรรย (2522 : 2-3) ได้สรุปความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทยดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน
2. ภาษาไทยเป็นศูนย์รวมน้ำใจแสดงความเป็นคนไทย เป็นชาติไทย ทำให้เกิดพลังเกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย
4. ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งชาติ ทั้งที่เป็นภาษาปากที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันตามธรรมดาและภาษาราชการ
5. ภาษาไทยแสดงวัฒนธรรมประจำชาติที่ทำให้ภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาของตนเอง ควรแก่การรักษา และสืบทอดต่อไป
6. ภาษาไทยแสดงความเป็นไทย แสดงความอิสระ เสรี แสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย
7. ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของไทย
8. ภาษาไทยใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขา ผู้ที่มีความสามารถทางภาษา โดยเฉพาะก็อาจประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาโดยตรง เช่น เลขานุการ นักหนังสือพิมพ์ นักประพันธ์ ครูสอนภาษาไทย ฯลฯ

9. ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง เมื่อใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือรู้ความคิดได้ดี ก็จะประสบความสำเร็จในชีวิต มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักพูด นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ และนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

10. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการศึกษา และเล่าะแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาการสาขาต่าง ๆ

11. ภาษาไทยใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของชาวต่างประเทศบางกลุ่มที่อยู่ในประเทศไทยใกล้เคียง

บุญถิ่น อัตถากร (2514 : 292) ก็ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาไทยว่า การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญอย่างยิ่งของคนไทย แต่เป็นแขนงวิชาที่ถูกทอดทิ้งและได้รับการเอาใจใส่ในน้อยที่สุด สวัสดิ์ ประทุมราช (2520 : 135) กล่าวถึงการค้นคว้าทดลองต่าง ๆ มักได้ผลสอดคล้องต้องกันว่า เด็กที่มีความสามารถสูงทางภาษาและความเข้าใจในการอ่านมักจะประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาต่าง ๆ เกือบทุกวิชา

สังัด อุทรานันท์ (2526 : 79) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนไว้ว่า โดยทั่วไปมีความจำเป็นต้องสอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ แบ่งนักเรียนเป็นห้องเรียน ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนจึงยึดนักเรียนกลุ่มใหญ่เป็นหลัก

ท. กล้วยไม้ ณ ออยุธยา (2522 : 20-21) ได้สรุปหลักการและวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ไว้ดังนี้

1. เน้นกระบวนการเรียนพอ ๆ กับเนื้อหา คือก่อนที่จะให้เด็กเกิดความรู้ขึ้น ต้องการให้ผ่านขั้นตอนอะไรบางอย่าง เพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ขั้นตอนต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะ เกิดความคิด เกิดนิสัยที่ดี

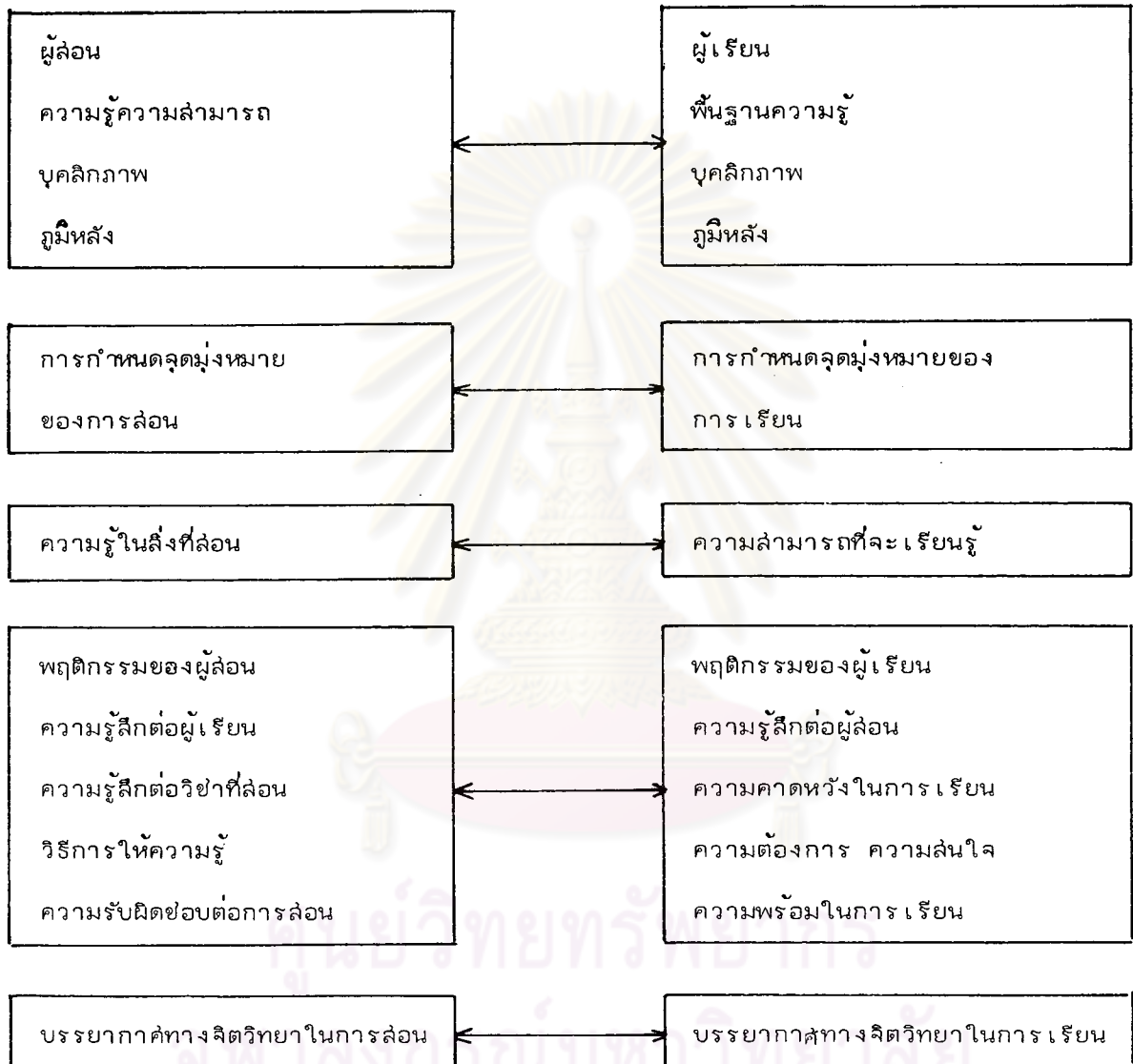
2. เน้นเรื่องนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนคือ นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นผู้กำกับกับการแสดง

3. ให้นักเรียนเป็นผู้ค้นหาความรู้ สรุปลง และตัดสินใจด้วยตนเองให้มากที่สุด
4. มีการปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎี
5. พยายามใช้วิธีการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่าง
6. เน้นกระบวนการกลุ่ม คือให้เด็กทำงานร่วมกัน

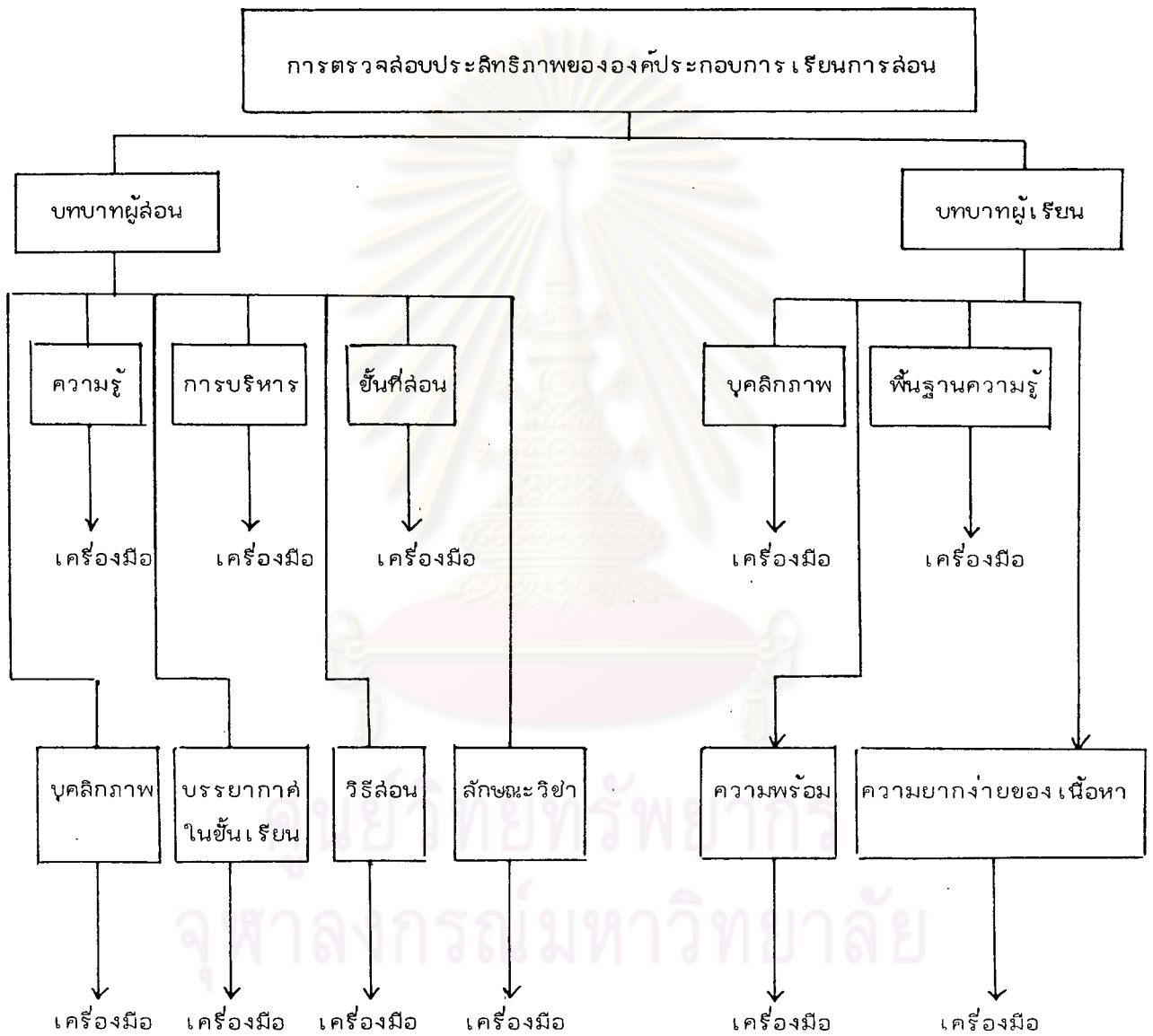
นักการศึกษาหลายคนได้เล่นระบบการเรียนการสอนไว้หลายแนวความคิด แต่ระบบที่มีวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งสิ้น การเรียนรู้ (Learning) กับการสอน (Teaching) นั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพราะการเรียนรู้ก็คือ กระบวนการที่บุคคลได้เจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนการสอนโดยเฉพาะตามแนวทางของหลักสูตรใหม่นั้น หมายถึงกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นกระบวนการเล่าเรื่อง แสวงหาความรู้ด้วยการสอนโดยฝึกให้ใช้ความสามารถในการคิด (Ability to think) เพื่อให้เกิดเป็นทักษะฝึกการปฏิบัติ ฝึกการแก้ปัญหา เพื่อให้เป็นคุณสมบัติติดตัวของผู้เรียนต่อไป

วิชย วงษ์ใหญ่ (2526 : 18-21) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย 1. ผู้สอน 2. ผู้เรียน 3. ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน องค์ประกอบทางด้านผู้สอนต้องมีพื้นฐานทางความรู้ด้านวิชาการดี มีความสามารถเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะสอน มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการสอน พื้นฐานทางด้านส่วนตัวผู้สอน เช่น เพศ อายุ วุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคม ทัศนคติต่อการสอน และประสบการณ์ทางการสอน สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องชี้คุณภาพของการสอน ในส่วนขององค์ประกอบทางด้านผู้เรียนนั้น ผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลส่วนตัว เช่น อายุ เพศ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนอย่างละเอียดเพื่อนำไปใช้ในการจัดระบบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสุดท้ายคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนรวม และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

เมื่อการสอนได้มีการพัฒนา เป็นระบบขึ้น สิ่งควรตรวจสอบประเมินประสิทธิภาพของ
การสอน สามารถทำได้โดยการสร้าง เครื่องมือดังนี้

เยอร์ลาช และ อีลี (Gertach and Ely, 1971 : 12)

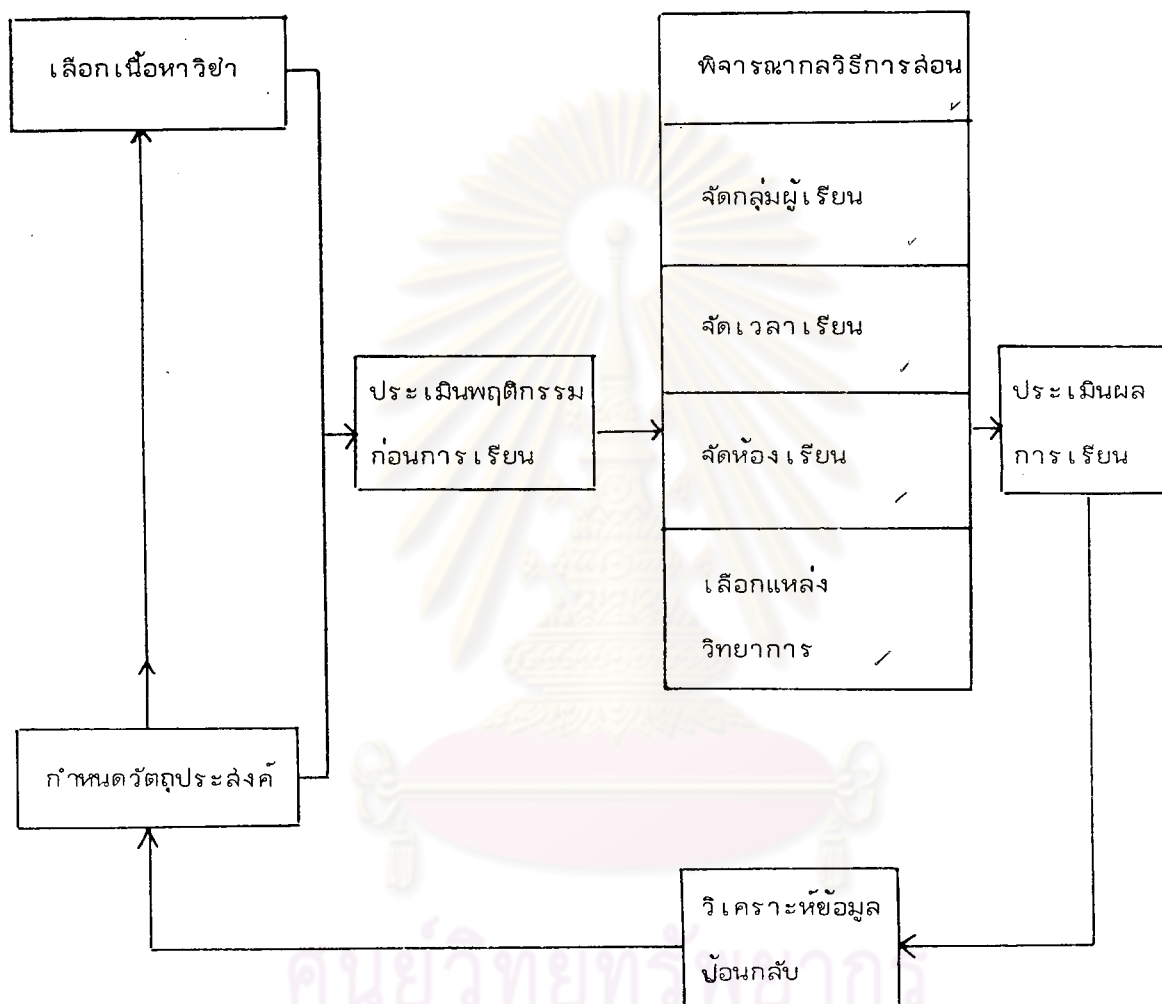
ได้กำหนด

องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนเป็น 6 ส่วนคือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ เขียนออกมาในลักษณะของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
2. เลือกเนื้อหาวิชา ครูต้องพิจารณาไปพร้อม ๆ กับการเรียนวัตถุประสงค์เสมอ
3. ประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานของผู้เรียน ว่ามีพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อจะได้เริ่มต้นสอนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน
4. การดำเนินการเรียนการสอน ในขั้นนี้ต้องพิจารณาเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่จะสอน จัดกลุ่มผู้เรียนให้พอเหมาะพอดีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หลาย ๆ กลุ่มก็ได้ จัดเวลาเรียนให้พอเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาหรือวิธีการสอน เช่น อาจให้ผู้เรียนได้เรียนโดยการปฏิบัติจริงหรือเชิญวิทยากรให้ความรู้ รวมถึงการเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมอีกด้วย
5. ประเมินผลการเรียน เน้นการประเมินดูว่าหลังจากการเรียนการสอนได้สิ้นสุดลงไปแล้ว ผู้เรียนได้รับความรู้หรือมีความเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด
6. วิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากการประเมินผลการเรียนการสอนว่าสมควรจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือไม่ และในลักษณะใด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงระบบการ เรียนการสอนของ เยอร์ลาช และอีลี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กาเบ้ และ บริคส์ (Gagné and Briggs) ได้เสนอการจัดลำดับขั้นตอนของ กระบวนการสอนโดยอาศัยหลักทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์ว่ากระบวนการ เรียนรู้ในสมองของคนเรา มีลำดับขั้นตอนอย่างไร ครูก็ควร จะจัดลำดับขั้นตอนของการสอนให้สอดคล้องกับลำดับขั้นตอนของ

การเรียนรู้ Gagne เรียกว่าเป็นการจัดสภาพภายนอก (สภาพการสอน) ให้สอดคล้องกับสภาพภายใน (กระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการส่งข้อมูล) กล่าวคือครูจะต้องจัดเครื่องส่ง (การสอน) และเครื่องรับ (กระบวนการเรียนรู้) ให้ตรงกัน ดังนั้นการจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอนก็ควรจะสอดคล้องกันดังมีขั้นตอนต่อไปนี้

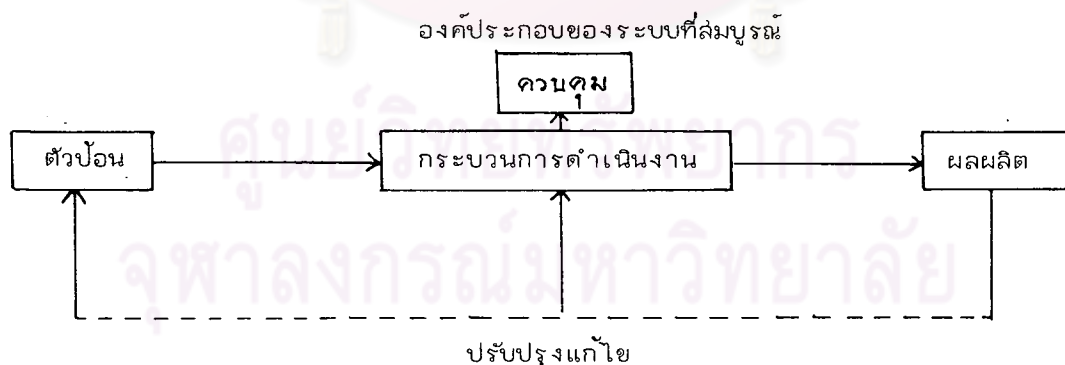
1. การสร้างความสนใจ หรือแรงจูงใจ ครูอาจใช้วิธีการพูดเร้าใจ สันทนา ชักถาม ทายปัญหา หรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ
2. แจกจุดประสงค์ของบทเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดหมายปลายทางของการเรียน และช่วยให้ครูดำเนินการสอนได้ถูกแนวทาง
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นนำมาใช้การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง เมื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ก็จะต้องอาศัยความรู้เก่าเป็นพื้นฐาน ขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่สำคัญมาก
4. เล่นอบทเรียนใหม่โดยใช้เวลาวัสดุอุปกรณ์กระตุ้น ขั้นนี้เป็นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่
5. การให้แนวในการเรียนรู้ ขั้นนี้ครูนำทางให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตัวของเขาเอง เช่นแนะวิธีการทำกิจกรรม แนะนำแหล่งค้นคว้า การใช้คำถามเป็นการนำทางให้คิดเอง
6. การให้นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือทำให้เกิดพฤติกรรม ให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์เช่น การพูด การเขียน การอภิปราย
7. การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นขั้นที่ครูแสดงให้นักเรียนได้ทราบผลการปฏิบัติกิจกรรมว่าได้ประสบความสำเร็จ หรือมีปัญหาอย่างไร
8. การประเมินผลของการปฏิบัติ ขั้นนี้วัดและประเมินว่าพฤติกรรมหรือผลงานที่นักเรียนทำนั้นได้ผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของบทเรียนนั้นเพียงใด ครูจะต้องใช้เครื่องมือเช่น ข้อสอบแบบสังเกต การตรวจผลงานแบบบันทึกหรือตรวจสอบพฤติกรรมเป็นต้น และเครื่องมือต้องให้ความเชื่อมั่นเที่ยงตรง นอกจากครูจะเป็นผู้ประเมินแล้ว อาจประเมินโดยกลุ่มและโดยตัวนักเรียนประเมินตัวเองด้วยก็จะดีมาก

9. การถ่ายโอนการเรียนรู้ เป็นขั้นสรุป ย้ำ ทบทวน การเรียนที่ผ่านมาให้นักเรียน มีพฤติกรรม หรือการเรียนรู้ที่ ~~สูง~~ แน่นขึ้น และครูอาจกลั่นกรองอื่นให้เด็กได้ใช้ ขึ้นนี้อาจทำ กิจกรรมในรูปแบบฝึกหัด เสริมการทำงานเพิ่มเติม เป็นต้น

สรุปได้ว่าการทำงานอย่างเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์ต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ

5 ส่วนคือ

1. ตัวป้อน (Input) ได้แก่ส่วนต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของระบบ
2. กระบวนการดำเนินงาน (Process) ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ขององค์ประกอบ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3. ควบคุม (Control) ได้แก่การควบคุมและตรวจสอบเพื่อให้การดำเนินการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลลัพธ์ หรือจุดหมายปลายทางของการดำเนินการ
5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีสอนและเทคนิคการสอนภาษาไทยแบบต่าง ๆ

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยเข้าสู่วัยรุ่น มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 15-18 ปี ครูที่สอนนักเรียนวัยนี้จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก เป็นอย่างดี การศึกษาปรัชญาและจิตวิทยาสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนจะก่อให้เกิดผลดีในทางการศึกษามากยิ่งขึ้น

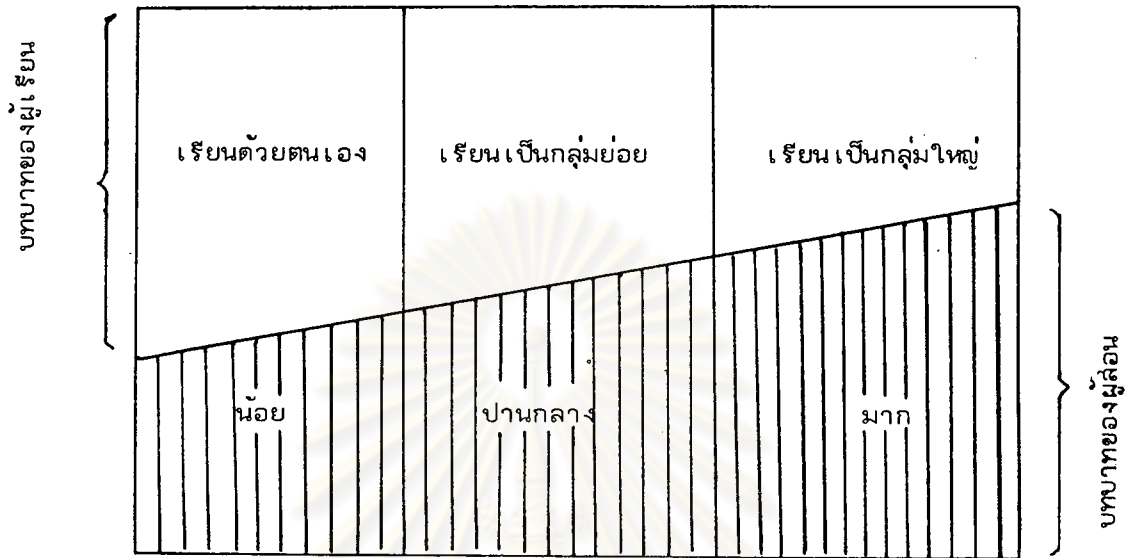
รุ่งทิวา สักกร (2526 : 190) ใ้คำอธิบายเกี่ยวกับความต้องการของเด็กวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. ต้องการความรักจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู และเพื่อนฝูง
2. ต้องการความมั่นคงและปลอดภัย
3. ต้องการอยู่ร่วมกับเพื่อน เป็นกลุ่มสังคมของตนเอง
4. ต้องการให้สังคมยอมรับนับถือ
5. ต้องการความสำเร็จ คือต้องการทำอะไรสำเร็จได้รับผลดีตามความปรารถนา
6. ต้องการความอิสระ และปกครองตนเองได้ตามใจปรารถนา
7. ต้องการที่จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง
8. ต้องการที่จะมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน และต่อสังคม

เป็นส่วนรวม

9. ต้องการที่จะมีสัมพันธ์ภาพกับเพศตรงข้าม
10. ต้องการที่จะมีอาชีพเพื่อจะนำไปสู่การพึ่งตนเองและสร้างหลักฐาน
11. ต้องการที่จะมีปรัชญาซึ่งจะได้ยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ทวีป อภิสัทธ์ (2525 : 81) กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งจะเป็น ปฏิภาคนัยกันดังแผนภูมิต่อไปนี้

ครูในหลักสูตรใหม่นี้จะไม่แสดงบทบาทเด่นอยู่แต่ผู้เดียวดัง เช่น —แต่ก่อน กล่าวคือ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาวิชาโดยการบอก แล้วให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับ หากแต่ว่าครูจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านการสอน ครูต้องอาศัยเทคโนโลยีในการเรียนการสอนให้มากขึ้น วิธีสอนวิธีเรียนจะต้องเป็นแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีสอนวิธีเรียนที่ดีที่สุดก็คือการให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียน จำเป็นจะต้องให้อิสระแก่ผู้เรียนตามวุฒิภาวะ ครูทุกคนจะต้องตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบของตนในการสร้างเยาวชนให้เติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติซึ่งจุดประสงค์ของการพัฒนาคนคือ

1. พัฒนาคนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมให้เป็นมนุษย์ที่สามารถเป็น เอกบุคคคลที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม สามารถใช้เหตุผล และวิจารญาณของตน สามารถตัดสินใจปัญหาอัน เกี่ยวข้องกับตนเอง และปัญหาอันเป็นส่วนรวมของสังคมได้
2. พัฒนาคนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมให้มีความรู้และทักษะสามารถดำเนินการกิจของสังคมสมัยใหม่ได้โดยสมบูรณ์

จอห์น เอช เอสส์ จูเนียร์ (John H. Hess Jr., 1977 : 38) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูว่า บทบาทครูที่สำคัญอันดับแรกไม่ใช่รอบรู้ในเนื้อหาวิชาแต่จะต้องเป็นผู้รู้จักวิธีการให้ความรู้มากกว่า สุ่มจริต เพียรชอบ และ ส่ายใจ อินทรมพรรย (2522 : 184-194) กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยไว้หลายด้านได้แก่ ครูขาดความรู้ด้านวิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้รับประโยชน์นำมาใช้ในชีวิตประจำวันทำให้การเรียนน่าเบื่อ ด้านการสอนไม่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ไม่รู้เทคนิคในการสอนแบบต่าง ๆ ไม่ใช่สื่อการสอนสิ่งควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างทั่วถึง

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับในฐานะที่เป็นภาษาของชาติ เพื่อให้เยาวชนสามารถใช้ภาษาประจำชาติได้อย่างถูกต้อง แต่ที่ปรากฏคือ เยาวชนไทยที่ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่สามารถใช้ภาษาไทยให้เหมาะสมตามขั้นตอนของการศึกษาของตน

ส่วณิต ยมาภัย (2526 : 15) กล่าวว่า การเรียนหนังสือแนวใหม่ ควรให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มซึ่งสำคัญมาก ครูอย่าบรรยายย่อย่อสรุปเรื่องให้นักเรียนฟังแล้วนำมาท่อง ถ้านักเรียนได้เรียนเองและทำกิจกรรมด้วยตนเองสิ่งเหล่านี้จะฝังอยู่ในบุคลิกภาพของเขาแล้วพัฒนาต่อเนื่องกันไป

มงคล สุวรรณเมฆ (2526 : 32-33) สรุปการสอนแบบใหม่ว่า เป็นการสอนที่มุ่งพัฒนาเด็กทุก ๆ ส่วน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนคือ

- ✓ 1. ตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงหลักสูตรและเนื้อหา
- ✓ 2. การสอนภาษาไทยเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือต้องพูดเป็น เขียนเป็น อ่านเป็น และคิดเป็น และสามารถสื่อสารให้มีความเข้าใจตรงกัน เพราะการใช้ภาษาสื่อสารเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติด้วย
3. การสอนเน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อจะได้มีประสบการณ์ตรง ถ้าครูใช้วิธีบรรยายหรือบอกให้นักเรียนจะไม่ได้ความรู้มากและกว้างขวางเหมือนที่ได้ค้นคว้าด้วยตนเอง การค้นคว้าถือว่าเป็น เรื่องสำคัญมากของวิธีสอนแบบใหม่ เพราะจะทำให้นักเรียนรู้จักใช้ห้องสมุด รู้จักไปหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

4. เน้นเรื่องการศึกษา กิจกรรม เพราะเป็นโอกาสที่นักเรียนจะได้แสดงออกทุกด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิด การศึกษา กิจกรรมไม่จำเป็นจะต้องศึกษาในห้องเรียนเท่านั้น นอกห้องเรียนก็ควรจะได้ การศึกษา ให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์แวดล้อมในชีวิตจริง เช่น วันสำคัญต่าง ๆ

5. เน้นการศึกษาประสบการณ์ให้แก่เด็กเรียนอย่างกว้างขวาง ในรูปของนิทรรศการ หรือการศึกษาออกสถานที่ เช่น ไปฟังการอภิปราย การแสดงหรือให้นักเรียนแสดงกันเองก็ได้ เช่น การแสดงละครจากเนื้อหาในแบบเรียน การทำวารสารของโรงเรียนหรือของห้องเรียนก็ได้ หรือสนับสนุนให้นักเรียนเข้าแข่งขันประกวดต่าง ๆ ตามความสามารถ และเมื่อขณะการประกวดทางโรงเรียนก็ควรประกาศให้นักเรียนทั้งโรงเรียนทราบโดยทั่วกันเป็นการให้กำลังใจ

วลัยรัตน์ อติแพทย์ (2526 : 24, 26) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการอ่านภาษาไทย หนังสือเรียนชุดวรรณวิจักขณ์ว่า

การอ่านและการเรียนในปัจจุบันมีจุดหมายประการหนึ่งคือ ให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะ อยู่เสมอ รักการทำงานสามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม... การสอนวิชาภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีหนังสือเรียนชุดวรรณวิจักขณ์และทักษะพัฒนานั้น สำหรับชุดวรรณวิจักขณ์เป็นหนังสือที่เจตนาให้นักเรียนได้อ่านในใจหรืออ่านด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ และให้อ่านออกเสียงบ้างเพื่อครูจะได้ทราบว่านักเรียนอ่านถูกต้องหรือไม่ อ่านคล่องและรวดเร็วเพียงใด รวมทั้งได้รับรส ความไพเราะแห่งภาษาด้วย ครูกับนักเรียน ต้องใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เพราะครูจะต้องช่วยนักเรียนค้นคว้าหาความรู้ประกอบ ช่วยอธิบาย ขอบความที่นักเรียนสงสัยไม่เข้าใจ ช่วยแนะนำในการทำกิจกรรมทาบบทตามสมควร

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนของครูภาษาไทยในหลักสูตร เดิม (มัธยมศึกษาตอนต้น 2503, มัธยมศึกษาตอนปลาย 2518) พบผลการวิจัยในลักษณะใกล้เคียงกันดังนี้

อรสา เจนพาลี (2508) สำรวจวิธีการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร พบว่าครูร้อยละ 76.92 ใช้วิธีสอนโดยให้นักเรียนอ่าน ถอดคำ ประพันธ์ ตอบคำถาม รองลงมาได้แก่การพูดหน้าชั้น ส่วนอุปกรณ์การสอนที่ใช้ประกอบการสอนมากที่สุดร้อยละ 70.00 คือใช้สมุดภาพรองลงมาคือ เพลง แผนภูมิ เครื่องปั้นดินเผา

และอุปกรณ์ที่ใช้มีน้อยที่สุด คือ วิทยุ คือร้อยละ 6.15 ผู้วิจัยให้ข้อสังเกตว่า ครูและนักเรียนให้ความสนใจวิชาภาษาไทยน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ โดยเห็นว่าไม่เป็นวิชาที่แปลกใหม่ เป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ทุกวันจึงเห็นเป็นของง่ายไป และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก จนสามารถเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนจากที่เคยชอบวิชาภาษาไทยเป็นตรงกันข้ามได้

ประกาศรี สุตบรรทัด (2508) สํารวจการล่อนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสําลงในจังหวัดพระนคร พบว่ากิจกรรมที่ครูใช้ประกอบการล่อนวิชาวรรณคดีไทย ร้อยละ 86.15 เป็นการอ่านทํานองเล่นต่าง ๆ และถามตอบ รองลงมาคือพูดหน้าชั้นอภิปราย

นลินี เกษรอังกูร (2512) ศึกษาเรื่องการเรียนภาษาไทยการล่อนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพบว่า นักเรียนต้องการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนให้มากขึ้น ถ้าครูล่อนโดยขาดกลวิธีในการล่อนนักเรียนจะไม่สนใจในบทเรียน การเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ ก็ไม่เกิดขึ้น

จุฬาลักษณ์ โทศลานันท์ (2515) สํารวจการล่อนภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 โรงเรียนพาณิชยการราชดำเนิน พบว่า 1. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษา มากที่สุด และชอบเรียนวรรณคดีมากที่สุด 2. นักเรียนเรียนวิชาภาษาไทยแบบฟังการบรรยาย และจดรายละเอียดต่างๆ นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและไม่ชอบแสดงความคิดเห็น 3. กิจกรรมการล่อนที่นักเรียนต้องการให้ครูจัดมากที่สุดคือ การศึกษานอกสถานที่ จัดอภิปราย โต้วาที ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบคือ การรายงานปากเปล่าและรายงานข้อเขียน

มงคลวรรณ ทองลุ่มโอบัย (2516) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการล่อนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม ปรากฏผลดังนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการล่อนที่ครูจัดค่อนข้างมากคือ การบรรยาย การอภิปรายประกอบการซักถามของครู ส่วนการใช้กิจกรรมการล่อนพบว่าครูและหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้การบรรยายเนื้อหาตามบทเรียน และการอธิบายประกอบการซักถามซึ่งตรงกับความเห็นของนักเรียน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 77.56 มีข้อบกพร่องที่พบจากการล่อนนักเรียน คือนักเรียนขาดทักษะในการเขียนบรรยาย

และเขียนตัวสะกดผิดมาก รองลงมาร้อยละ 75.71 นักเรียนขาดทักษะการพูด ไม่กล้าพูด พูดไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร, ล และอักษรควบกล้ำ ความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า นักเรียนร้อยละ 53.89 ใช้ภาษาได้ดี ทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน ร้อยละ 4.29 เห็นว่าเรียนวิชาภาษาไทยแล้วมีประโยชน์ในด้านมีความสามารถในการคิดค้นหาเหตุผล และมีความสามารถในการแก้ปัญหา

ณรงค์ อ้วนอง (2521) วิจัยเรื่องการผลิตและการใช้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่าวิธีสอนภาษาไทยร้อยละ 87.58 ที่ใช้ในการสอนภาษาไทยคือวิธีสอนแบบบรรยาย จากการสำรวจความคิดเห็นของครูภาษาไทยพบว่า อาจารย์นี้เทศก์ใช้เวลาในการสังเกตการสอนน้อยเกินไป ผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งความต้องการที่แท้จริงแล้ว ผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัศึกษานั้น ควรเป็นผู้รู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ครูภาษาไทยและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า วิธีสอนที่ครูภาษาไทยใช้ในการสอนส่วนใหญ่คือวิธีสอนแบบบรรยาย ดังนั้นวิธีสอนของครูภาษาไทยจึงควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น

สุนทร เฉลิมพงศ์ร (2522) สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทย พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนโดยอธิบาย เนื้อเรื่องตามหนังสือมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อ่านทำนองเสนาะ แล้วอธิบายหรือจับใจความให้ฟัง และมีข้อนำสังเกตคือ ครูสอนโดยใช้สื่อการสอนและการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดซึ่งเป็นวิธีการสอนที่นักเรียนต้องการมากที่สุด

ตติยา โสรัสสุโขเต (2524) ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการการนิเทศของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู พบว่าในด้านวิธีและเทคนิคการสอน การนิเทศที่ครูได้รับและที่ครูต้องการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกประเด็น ครูได้รับการนิเทศน้อย แต่ต้องการการนิเทศมาก ครูต้องการให้จัดหาเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการสอนแก่ครูมากเป็นอันดับหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าการเข้าสังเกตการสอนภาษาไทยของครูในชั้นเรียนได้รับในระดับน้อยที่สุด และต้องการในระดับน้อย

งานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทยในหลักสูตรเดิมนั้นล้วนแล้วแต่เน้นบทบาทของครูผู้สอนแทบทั้งสิ้น ผู้เรียนยังมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนน้อยมาก ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงการให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการมีบทบาทในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม สังด์ อุทรานันท์ (2526 : 16-18) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนดังนี้

บทบาทด้านผู้สอน

1. ต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักเรียนด้วยตนเองได้
2. ต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักเรียนเป็นกลุ่มย่อยได้
3. ต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ได้

บทบาทด้านผู้เรียน

1. ฝึกนิสัยการเรียนด้วยตนเองได้
2. รู้จักการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยได้
3. รู้จักวิธีการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ได้

การพัฒนาระบบวิธีการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาของแฟลนเดอร์สและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยและต่างประเทศ

ปัจจุบันนักพฤติกรรมศาสตร์หลายสาขาได้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาห้องเรียน (Classroom Study) เพื่ออธิบายสภาพความเป็นไปในห้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้อย่างต่าง ๆ กัน

พฤติกรรมในห้องเรียน (Classroom Behaviors) เป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่จะถูกควบคุมด้วยจุดมุ่งหมายบางประการที่มีทั้งวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โคลาดาร์ซี (Coladarci, 1963 : 380-403) กล่าวว่าข้อสรุปพื้นฐานทางจิตวิทยาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้นั้น คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ และการที่จะเรียนรู้นั้นก็คือ การร่วมอยู่ในระบบการกระทำ (System of actions) โดยมุ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ต้องการ

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1967 : 104) แบ่งบุคลิกภาพของครู (I-D Index) ออกเป็น 2 แบบ คือ

1. พฤติกรรมแบบผสมผสาน (Integrative Teacher Behavior) คือครูที่ให้นักเรียนรู้สึกพิจารณาเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจของตน ไม่ใช่คำพูดขู่บังคับ หรือเป็นการสั่ง มีการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในห้องเรียน นักเรียนจะมีความคิดริเริ่มและแสดงพฤติกรรมที่จะแก้ปัญหามากขึ้น

2. พฤติกรรมแบบบังคับควบคุม (Dominative Teacher Behavior) คือครูที่ขบถวางเงื่อนไขต่าง ๆ ให้นักเรียน โดยครูเป็นผู้บอกสิ่ง กำหนดให้โดยตรง ทำให้นักเรียนลดความสนใจในการเรียน แม้จะแสดงอาการยินยอมรับฟังมากขึ้นแต่ก็อาจแสดงกิริยาอาการไม่ยอมรับคำสั่งใด ๆ ได้ด้วย

ระบบการสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียนที่แอนเดอร์สันนำมาใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของครูกับนักเรียนนั้น สรุปลงได้ว่าบุคลิกภาพของครูมีอิทธิพลมากต่อนักเรียนในการเรียนการสอนในห้องเรียน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนในห้องเรียนนั้น นักการศึกษาในต่างประเทศได้สร้างขึ้นใช้อย่างกว้างขวางมานานกว่า 30 ปีแล้ว ซึ่ง โอเบอร์ (Ober, 1971 : 19-23) ได้อธิบายประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ระบบ Sign System เป็นระบบที่ประกอบด้วยการลำดับพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อาจไม่เกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ทำกรสังเกตอยู่ก็ได้ ผลการบันทึกจะบอกว่ามีพฤติกรรมใดเกิดขึ้นบ้าง หรือบอกได้อีกว่า พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นบ่อยเพียงไรผู้สังเกตจะบันทึกพฤติกรรมโดยไม่คำนึงถึงเวลา ตัวอย่างของการบันทึกด้วยวิธีนี้ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู เรียกว่า The Florida Taxonomy of Cognitive Behavior-FTCB ซึ่งบราวน์ (Brown) สร้างขึ้น

2. ระบบ Category System เป็นระบบที่ประกอบด้วยพฤติกรรมแต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเป็นอิสระแก่กัน มีคำอธิบายลักษณะพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน ผู้สังเกตจะจดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ โดยใช้หมายเลขหรือสัญลักษณ์แทน บันทึกพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 3 วินาที ตัวอย่างของการบันทึกด้วยวิธีนี้ได้แก่ แบบสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของแฟลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories - FIAC) แบบสังเกตพฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนของเอมิตอนและฮันเตอร์ (Verbal Interaction Categories System-VICS) และระบบที่ปรับปรุงมาจากของแฟลนเดอร์ส คือแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนของโอเบอร์ (The Reciprocal Category System-RCS)

ค.ศ. 1929 ออลสัน (Olson) ได้คิดค้นพัฒนาการสังเกตพฤติกรรมทางการเรียนการสอนอย่างมีระบบโดยจำแนกพฤติกรรมในรูปรหัส (Catton, 1979 :109)

ต่อมาปี ค.ศ. 1951 วิทอลล์ (Withall) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางคำพูด (Verbal Interaction) โดยจำแนกคำพูดของครูอัตราเสียงของครูจำนวน 117 คน และนำมาวิเคราะห์คำพูดของครูว่าครูจะใช้พฤติกรรมทางคำพูดทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

วิทอลล์จำแนกคำพูดของครูออกเป็น 7 ประเภทดังนี้

1. คำกล่าวหรือคำถามที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างจริงจัง
2. คำกล่าวหรือคำถามที่เป็นการยอมรับหรือทำให้ชัดเจนขึ้น
3. คำกล่าวหรือคำถามที่เป็นโครงสร้างของปัญหาให้นักเรียนแก้
4. คำพูดซ้ำ ๆ ที่เคยได้พูดแล้ว
5. คำสั่ง
6. คำห้ามปราม
7. คำอธิบายคำพูดของครูให้เป็นที่เข้าใจ

จากหลักเกณฑ์ทั้ง 7 ประเภทดังกล่าว วิทอลล์ตั้งข้อสังเกตว่าถ้าคำพูดส่วนใหญ่อยู่ในข้อ 1, 2 และ 3 จะสอดคล้องในสภาพที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center) ถ้ามีข้อ 3 มาก

ก็จัดอยู่ในสภาพไขปัญหาเป็นศูนย์กลาง และถ้ามีข้อ 5, 6 และ 7 มาก ก็จัดอยู่ในสภาพที่มีครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center)

ในปี ค.ศ. 1960 แพลนเดอร์ส (Flanders, 1963 : 251-260) ได้พัฒนาระบบการวิเคราะห์พฤติกรรมในห้องเรียนของแอนเดอร์สัน (Anderson) เลวิน (Lewin) และวิทฮอลล์ (Withall) แพลนเดอร์สได้เสนอแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาระระหว่างครูกับนักเรียนในรูปการจำแนกพฤติกรรมเป็นรหัส (Categories for Coding) เรียกว่าแบบสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาระระหว่างครูกับนักเรียนของแพลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories-FIAC) ประกอบด้วยพฤติกรรมทางวาระ 10 พฤติกรรม เป็นพฤติกรรมของครู 7 พฤติกรรม พฤติกรรมของนักเรียน 2 พฤติกรรม การเขียนหรือสลับส่น 1 พฤติกรรม

ประเภทต่าง ๆ ของพฤติกรรมทางวาระระหว่างครูกับนักเรียน มีดังนี้

พฤติกรรมของครู แบ่งเป็น

ก. อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence) ได้แก่

1. ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน (Accepts Feeling) เป็นการพูดของครูซึ่งยอมรับและเข้าใจความรู้สึกของนักเรียนไม่ว่าพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมานั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือลบ เช่น ขณะหยุดพักกลางวัน นักเรียนเล่นกันในห้องเรียนจนลืกรกครูเห็นสภาพก็ไม่แสดงอารมณ์โกรธ แต่ใช้วิธีพูดตั้งนี้ว่า "ครูรู้สึกว่า จะมีอะไรผิดปกติเกิดขึ้นในห้องนี้ บอกครูซิว่านักเรียนเล่นอะไรกันระหว่างพัก" คำพูดที่ยกตัวอย่างมานี้จัดอยู่ในประเภทที่มีรหัส 1

2. ครูพูดยกย่องชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ (Praises or Encourages) เช่นกล่าวว่า "ดีมาก" "ใช่แล้ว" "ถูกแล้ว" "ดี" "ฮือม" "พูดต่อไปซิ" หรือการพูดตลกขบขันแต่ไม่ใช่การล้อเลียนถากถางนักเรียนคนใดคนหนึ่ง ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

- ครู : ส้มบุรณีย์ เพลงที่เกิดจากพระสุบินของรัชกาลที่ 2 คือเพลงใด
ทราบไหม?
- นักเรียน : ทราบครับ เพลงบุหลันลอยเลื่อนครับ
- ครู : ถูกต้อง

คำว่า ถูกต้อง ซึ่งครูใช้พูดภายหลังจากที่นักเรียนตอบคำถามได้ สอดอยู่ในประเภทที่มีรหัส 2

3. ครูยอมรับความคิดเห็นและนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ (Accepts or uses Ideas of Students) วิธีการที่แสดงว่าครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ครูอาจจะยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนคนหนึ่งไว้ แล้วลองถามความคิดเห็นของนักเรียนคนอื่น ๆ อีก หรือครูอาจจะตั้งคำถามขึ้นจากความคิดเห็นของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ตอบ ซึ่งเป็นการช่วยขยายความคิดเห็นของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น ดังตัวอย่าง

ครู : นักเรียนลองยกตัวอย่างหนังสือที่เธอเคยได้อ่านมาสัก 2-3 ชื่อ

นักเรียน: หนังสือพิมพ์ สารคดี หนังสือนวนิยาย

ครู : สำหรับหนังสือพิมพ์นั้น นักเรียนเห็นว่าคอลัมน์ใดที่อ่านแล้ว
ช่วยพัฒนาด้านคุณธรรมบ้าง รุ่งฤทัยแสดงความคิดเห็นซี

แต่เมื่อใดที่ครูแสดงความคิดเห็นของตนเองลงไปด้วย ก็จะต้องบันทึกไว้ในพฤติกรรมประเภทที่มีรหัส 5

4. การถาม (Ask Question) เป็นคำถามที่ครูใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนตอบ คำถามที่ครูตั้งขึ้น ต้องชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมีได้ทั้งพฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่ม

ข. อิทธิพลทางตรง (Direct Influence) ได้แก่

5. การบรรยาย (Lecturing) ครูอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับนิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎีต่าง ๆ หรือการแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมประเภทนี้ครูจะใช้มากในการสอน ดังนั้นผู้สังเกตจะต้องมีความแน่ใจที่จะแยกประเภทที่มีรหัส 3 และ 5 ออกจากกัน

6. การแนะแนวทาง (Giving Directions) ครูออกคำสั่งหรือนแนะแนวทาง โดยมีความมุ่งหมายให้นักเรียนปฏิบัติตาม เช่น ครูพูดว่า

"อรรถพล ช่วยคิดภาพนับบนกระดานดำให้ครูได้ไหมคะ"

หรือ "วันนี้ เราจะเรียนเรื่องอิเหนากันคะ"

หรือ "หยิบหนังสือวรรณวิภักษ์ขึ้นมาแล้วเปิดไปที่หน้า 46"

7. การวิจารณ์หรือตัดสิน (Critizing or Justifying Authority) เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าครูเป็นใหญ่ในการเรียนการสอน การดูว่านักเรียน การวิจารณ์ คำพูดหรือการกระทำของนักเรียน การไล่นักเรียนออกนอกห้อง คำกล่าวที่ประหลาดให้นักเรียน เปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่แนวที่ครูประสงค์ เช่น ครูพูดว่า

"ที่เธอฟังแล้วไม่รู้เรื่อง เพราะเธอไม่อ่านมาก่อนตามที่ครูสั่งไว้"

พฤติกรรมของนักเรียนแยกเป็น

8. นักเรียนพูดตอบสนองการพูดของครู (Student Talk Response) เมื่อครูพูดด้วยหรือเมื่อครูถาม นักเรียนจะตอบโดยไม่ต้องคิด

9. นักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มในการพูดเอง (Student Talk-Initiation) เมื่อนักเรียนต้องการแสดงความคิดเห็น มีความเป็นอิสระที่จะคิด เมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งก็สามารถโต้แย้งได้ หรือการตั้งคำถามถามครู

พฤติกรรมของการเงียบหรือการสับสน (Silence or Confesion)

10. การเงียบหรือสับสน ได้แก่ การหยุดเว้นระยะการพูด ชั่วงเวลา แห่งการเงียบหรือความวุ่นวายสับสน ซึ่งไม่อาจจำแนกพฤติกรรมในขณะนั้นให้เข้าอยู่ในประเภทใดได้

เมดเลย์ และมิทเซล (Medley and Mitzel, 1963 : 247) เล่นอแนวคิดว่า แพลนเตอร์สพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมในห้องเรียนได้ดีมาก สามารถเรียงลำดับประเภท

ของพฤติกรรม และใช้ช่วงเวลาสำหรับการสังเกตทุก ๆ 3 วินาที เอมีดอน และ ซีมอน (Amidon and Simon, 1965 : 187) ได้สำรวจเอกสารเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเป็นเครื่องมือวัดพฤติกรรม ปรากฏว่าระเบียบวิธีสังเกตที่ใช้กันแพร่หลายที่สุดคือ ระบบของแฟลนเดอร์ส ประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์พฤติกรรมและนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในการศึกษาริษฐ์คือ อัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลทางตรง

จากผลการวิจัยของแฟลนเดอร์ส (Flanders, 1965) ระหว่างปี ค.ศ. 1956-1957 และ ค.ศ. 1960 ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของครูที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปรากฏว่า พฤติกรรมของครูประเภททางอ้อม (Indirect) จะช่วยเสริมสร้างเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าครูที่ใช้พฤติกรรมทางตรง (Direct) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

แฟลนเดอร์ส (Flanders, 1970) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์พฤติกรรม การเรียนการสอนไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาพฤติกรรมการสอนและสามารถควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนเองได้
2. เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูกับการตอบสนองของนักเรียน
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนปรับตัวได้ดีขึ้น
4. มุ่งศึกษา เฉพาะพฤติกรรมที่สังเกตได้

ในการสังเกตพฤติกรรม การเรียนการสอนอย่างมีระบบนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความเที่ยงตรงและความถูกต้องของการบันทึกพฤติกรรมซึ่งแบ่ง เป็น

1. ความเที่ยงตรงภายในตัวผู้สังเกต (Intraobserver reliability)
2. ความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกต (Interobserver reliability)

ผู้สังเกตจะต้องมีความเที่ยงตรงในการจำแนกและบันทึกพฤติกรรมที่ผู้สังเกตได้ในห้องเรียน (Anderson, 1975 : 267-269)

ธีระชัย ปุณฺณโชติ (2515) กล่าวถึงวิธีวิเคราะห์พฤติกรรมทางวจา ระหว่างครูกับนักเรียนของแผนเตอร์ส์เกี่ยวกับหลักการว่า

พฤติกรรมทางวจา ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวอย่างที่เพียงพอของพฤติกรรมทั้งหมดในห้องเรียน ดังนั้นวิธีการนี้จึงเป็นการสังเกตแต่เพียงพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกด้วยวจาเท่านั้น การที่เลือกสังเกตพฤติกรรมทางวจาก็เพราะเราสามารถสังเกตได้อย่างมีความเชื่อมั่นสูง (Reliability) กว่าพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวจา (Nonverbal Behavior) จากรายงานการวิจัยพบว่า วิธีการของแผนเตอร์ส์นี้ใช้ได้ดีในการสังเกตการเรียนการสอนที่เป็นการบรรยายสลับกับการอภิปรายและการสอนทั่ว ๆ ไป

ในต่างประเทศได้มีนักวิจัยจำนวนมากศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมทางวจาในห้องเรียนอย่างมีระบบดังนี้

เฮ้าท์ และ เอมีดอน (Hough and Amidon, 1964) ได้วิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอน โดยสร้างโครงการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกหัดครู ซึ่งจะสอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โครงการนี้ดำเนินงานต่อเนื่องกันมาระหว่างปี ค.ศ. 1963-1967 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกหัดครูที่ได้รับการอบรมวิธีวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนนั้นมีพฤติกรรมแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนจากแผนการสอนแบบเก่าอย่างมีนัยสำคัญโดยนักศึกษาฝึกหัดครูที่ได้รับการฝึกหัดวิธีวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนนั้น มีพฤติกรรมการสอนดังนี้

1. ได้มีการยอมรับและนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้เป็นระยะเวลาานมากขึ้น
2. มีการสนับสนุนให้กำลังใจแก่นักเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มในการพูด
3. การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครูมีน้อย

4. ครูใช้อิทธิพลทางตรงน้อยลง
5. ครูแสดงออกในลักษณะที่เป็นการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนมากขึ้น
6. ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมมากขึ้น

เนลสัน (Nelson, 1966) ได้ศึกษาว่าการสอนแบบที่ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมจะให้ผลดีกว่าการสอนแบบที่ครูใช้อิทธิพลทางตรงหรือไม่. ตัวอย่างประชากรคือ ครูในโรงเรียนประถมสี่ระดับของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส นักเรียนอายุเฉลี่ย 6-7 ปี ทำการวิเคราะห์ระหว่างปี ค.ศ. 1961-1962 ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์หัตถ์รียาร่วมทางวาจาของแฟลนเดอร์สในการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ผู้วิจัยให้ครูคนเดียวกับนั้นสอนนักเรียนในระดับเดียวกันในวิชาศิลปภาษา (Language Arts) ให้ครูใช้วิธีสอน 2 วิธี วิธีหนึ่งครูใช้อิทธิพลทางอ้อมสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อเรื่องที่จะเรียนอีก วิธีคือครูใช้อิทธิพลทางตรงโดยครูเป็นผู้เลือกหัวข้อเรื่องที่จะเรียน หลังจากที่ใช้เวลารวบรวมข้อมูลประมาณ 10 เดือน พบว่า การสอนแบบที่ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมช่วยให้นักเรียนมีความรู้ทางภาษา โดยเฉพาะคำศัพท์ดีกว่าการสอนแบบที่ครูใช้อิทธิพลทางตรง

เอมิดอน และ แกมเมทโท (Amidon and Giammettco, 1967) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูในระดับประถมศึกษาของกลุ่มครูดี (Superior group) กับกลุ่มครูปานกลาง (Normaltive group) ใช้การจำแนกโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าของครูใหญ่และศึกษานิเทศก์เป็นเกณฑ์ และใช้ระเบียบวิธีสังเกตของแฟลนเดอร์สในการวิเคราะห์พฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการสอนของกลุ่มครูดีแตกต่างจากกลุ่มครูปานกลาง กลุ่มครูดีใช้เวลาพูดน้อยกว่า ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและใช้คำถามให้คิดขบคิดมีหลายคำตอบมากกว่า สรุปได้ว่ากลุ่มครูดีใช้อิทธิพลทางอ้อมมากกว่าอิทธิพลทางตรง นักเรียนในกลุ่มครูดีมีส่วนร่วมในการพูดและมีความคิดริเริ่มเพิ่มขึ้น

เฟิร์สท์ (Furst, 1967) วิจัยเรื่อง "ผลการฝึกการวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาที่มีผลต่อครูฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา" โดยฝึกตามระบบของแฟลนเดอร์ส กลุ่มตัวอย่างประชากร

เป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 105 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกตามระบบของแพลนเตอร์ส์ก่อนออกฝึกสอน กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกตามระบบของแพลนเตอร์ส์ในขณะที่ทำการฝึกสอน กลุ่มที่ 3 ไม่ได้รับการฝึกตามระบบของแพลนเตอร์ส์เลย ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนของนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกก่อนออกฝึกสอนและระหว่างการฝึกสอน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกตามระบบของแพลนเตอร์ส์ยอมรับความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่านักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับการฝึก
3. พฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการอบรมตามระบบของแพลนเตอร์ส์ก่อนออกฝึกสอนมีมากกว่าพฤติกรรมของนักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับการฝึกตามระบบของแพลนเตอร์ส์
4. เวลาแห่งความเจียบของนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับการฝึกตามระบบของแพลนเตอร์ส์มีมากกว่าห้องเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการฝึก

รอกเกอร์ (Roggers, 1970) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "กิริยาร่วมทางเวลาในห้องเรียนที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับของครูกับการยอมรับของนักเรียน ในการเรียนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของการยอมรับของครูต่อการยอมรับของนักเรียนในด้านกิริยาร่วมทางเวลา โดยมีสมมุติฐานของการวิจัยว่า ครูยอมรับพฤติกรรมของนักเรียน และพฤติกรรมของนักเรียนย่อมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ Adjective Check List เพื่อวัดการยอมรับของครูต่อนักเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นครูในเมือง 34 คน และในชนบท 38 คน ซึ่งสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์กิริยาร่วมทางเวลาของแพลนเตอร์ส์ ผลการวิจัยพบว่า กิริยาร่วมทางเวลาในชั้นเรียนในด้านกิริยาร่วมทางเวลาของการยอมรับของนักเรียน แยกเป็นการยอมรับในด้านบวก (Positive Perception) และการยอมรับแบบนิเสธ (Negative Perception)

ในด้านการยอมรับในด้านบวก ปรากฏว่า

- ก. การใช้ความคิดของนักเรียนมีมากขึ้น
- ข. การวิจารณ์และการใช้อำนาจของครูมีน้อยลง
- ค. การใช้คำพูดสอบถามของนักเรียนมีมากขึ้น
- ง. ความยืดหยุ่นในด้านการสอนมีมากขึ้น

ส่วนการยอมรับในด้านนิเสธ มีการใช้กิจกรรมทางเวลาด้านการควบคุมมากขึ้น
สรุปผลการวิจัยได้ว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างการยอมรับด้านบวก และการใช้
อิทธิพลทางอ้อมของครูซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างการยอมรับของครูต่อ
นักเรียน และการพัฒนาการในด้านการเรียนของนักเรียน

ธีระชัย ปุณณโชติ (Puranajote, 1972) วิจัยเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างกิจกรรมทางเวลาของครูประถมศึกษาสายวิทย์ค่าลัตรีกับความคิดริเริ่มของนักเรียน"
กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูประถมศึกษาที่เป็นหญิงสายวิทย์ค่าลัตรี 8 คน ที่ไม่เคยสอน
นักเรียนที่ทดลองนี้มาก่อน และยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมตามวิธีวิเคราะห้กิจกรรมทางเวลา
ของแพลนเตอร์ส และนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพฯ 64 คน โดยกลุ่มตัวอย่างชาย 4 คน
หญิง 4 คน จากจำนวน 8 ห้องเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 วิธีคือ ใช้วิธีวิเคราะห้
กิจกรรมทางเวลาของแพลนเตอร์ส และแบบทดสอบความคิดริเริ่มของ ทอร์แรนซ์ (The
Torrance tests of Creative Thinking : T.T.C.T.) ผลการวิจัยพบว่า

1. มีสหสัมพันธ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนความคิดริเริ่มกับ
 - ก. อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรง
 - ข. ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
 - ค. ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการชมเชยหรือให้กำลังใจแก่นักเรียน
 - ง. ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
 - จ. ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการถามคำถาม

- จ. ร้อยละของเวลาการพูดริเริ่มของนักเรียน
2. มีสัมพันธ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนความคิดริเริ่มกับ
 - ก. ร้อยละของเวลาที่ครูใช้ในการบรรยาย
 - ข. ร้อยละของเวลาที่ครูใช้ในการแนะนำแก่นักเรียน
 - ค. ร้อยละของเวลาที่นักเรียนตอบคำถามของครู
 3. ไม่มีสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคิดริเริ่มกับ
 - ก. ร้อยละของเวลาที่ครูใช้อำนาจของครู
 - ข. ร้อยละของเวลาแห่งความเจ็บหรือความสับสนวุ่นวาย
 4. มีความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างอิทธิพลของครูกับความคิดริเริ่มของนักเรียน และความคิดริเริ่มของนักเรียนหญิงมีมากกว่าชาย

โจนส์ (Jones, 1972) วิจัยเรื่อง "ผลการสะท้อนกลับทางด้านกิจกรรมทางเวลาของครูที่เพิ่งเริ่มทำการสอน" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างของกิจกรรมทางเวลาของครูฝึกสอนและครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเป็นปีแรก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูกลุ่มแรกเป็นครูในโครงการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยโอเรกอน 13 คน กลุ่มที่สองเป็นครูที่เพิ่งสำเร็จปริญญาตรีและเริ่มสอนในโครงการสอนของมหาวิทยาลัย 13 คน วิจัยรวบรวมข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์กิจกรรม-ยาร่วมทางเวลาของแฟลนเดอร์ส และ ของทาสค์ (Task) ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมที่แสดงออกทางเวลาของครูฝึกสอนและครูประจำการปีแรกมีขนาดเท่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ครูทั้งสองกลุ่มใช้กิจกรรมทางเวลาในการควบคุมชั้นก่อนโดยตรงมากกว่าใช้ผลกระทำ
3. พฤติกรรมที่ครูฝึกสอนแสดงออกมีแนวโน้มกระตุ้นและเป็นไปในทางบวกมากกว่าครูประจำการ

4. ครูฝึกสอนและครูประจำการมีเป้าหมายในการใช้คำถามคล้ายคลึงกัน
5. จำนวนนักเรียนที่ใช้คำถามในชั้นเรียนของครูฝึกสอนมีมากกว่าในชั้นเรียนของครูประจำการอย่างมีนัยสำคัญ

ชอล์คเกอร์ (Chalker, 1972) วิจัยเรื่อง "การศึกษา การใช้วิธีวิเคราะห์ ปฏิกริยาร่วมของความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจของครูกับการสอนแบบ Reflective Method จาก Teaching High School Studies ของ Hunt และ Metcaft กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยครูที่มีความมั่นใจสูง และความมั่นใจต่ำ 10 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์ พฤติกรรมของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย (The University of Pennsylvania Interaction Analysis System UPIAS) และวิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางเวลาของแพลนเดอรัลส์ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีความมั่นใจต่ำมีพฤติกรรมที่แสดงออกทางเวลา มากกว่าครูที่มีความมั่นใจสูงในด้านต่อไปนี้

1. การสร้างบรรยากาศของความเป็นอิสระทางด้านความคิดในชั้นเรียน
2. การให้กำลังใจนักเรียนในการแสดงความคิดริเริ่ม อธิบาย และขยายความ การอภิปราย
3. การเคารพความคิดเห็นของนักเรียน
4. การหลีกเลี่ยงการเยาะเย้ยถากถางนักเรียน
5. การให้กำลังใจแก่นักเรียนในการแสดงออก

บอสช์ (Bosch, 1972) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อหาว่าพฤติกรรมใดใน 10 ประเภทของกิจกรรมร่วมทางเวลา ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย โดยใช้วิธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาของแพลนเดอรัลส์ ตัวอย่างประชากรเป็นครู 39 คน สังเกตการสอน 374 บทเรียน ทดสอบการวิเคราะห์อัตราส่วนของพฤติกรรมแต่ละประเภท โดยการหาค่าไคสแคว์ ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงง่ายที่สุดคือ I/D ratio, i/d ratio, Ei/d ratio และ A/D ratio

2. จากการเปรียบเทียบ i/d ratio ของกลุ่มสูง (ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป) กับ i/d ratio ของกลุ่มต่ำ (น้อยกว่า .5) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. พฤติกรรมที่เป็นปกติได้แก่ 4-8-5 (23.44%), 4-8-3 (21.88%), 4-8-4-9 (4.69%)
4. พฤติกรรมของกลุ่ม i/d ratio สูงและต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .02
5. แม้จะไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างแบบของการล่องกับอัตราส่วนของพฤติกรรมทั้ง 10 ประเภท แต่ครูที่ใช้แบบพฤติกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์ของกลุ่ม i/d ratio สูงและต่ำ มีอันดับของดัชนีพฤติกรรมต่ำสุด

จาคอบ (Jacob, 1973) วิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการล่องโดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน" **ตัวอย่าง** ประชากรเป็นครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในนิวยอร์ก จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุมไม่ทราบเทคนิควิธีการวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจา ส่วนกลุ่มทดลองทราบและใช้วิธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจาในการสังเกตการสอนของครูด้วยกัน 10 ครั้ง ๆ ละ 25 นาที หลังจากนั้นให้ครูทั้ง 2 กลุ่มสอนวิชาและเนื้อหาเดียวกัน โดยบันทึกกิจกรรมร่วมทางวาจาไว้ทุกครั้งที่ทำการสอน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในกลุ่มทดลองยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้มากกว่า และมีพฤติกรรมประเภทการออกคำสั่ง การบรรยายน้อยกว่าครูในกลุ่มควบคุม
2. ครูในกลุ่มทดลองใช้อิทธิพลทางอ้อมในการสอนมากกว่าครูในกลุ่มควบคุม
3. ครูในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแบบนำความคิดเห็น หรือคำตอบของนักเรียนมาใช้มากกว่าครูในกลุ่มควบคุม

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1974) วิจัยเรื่อง "การใช้ระบบการวิเคราะห์พฤติกรรมร่วมของแพลนเตอร์สและความคล่องในการถามคำถามเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน Data

Process Program" โดยนำเทคนิควิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเวลาของแผนเตอร์สไปปรับปรุงใช้เป็นวิธีฝึกครูเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและลดการปกครองชั้นเรียนของครู กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐเทกซัส แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกอบรมเทคนิควิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเวลาของแผนเตอร์ส ส่วนกลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรม รวบรวมข้อมูลโดยการหาคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเรียน และนำพฤติกรรมทางเวลาที่สังเกตได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่า I/D ratio ผลการวิจัยพบว่า

1. ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระหว่าง
 - ก. กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง
 - ข. สถานที่
2. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องอัตราการใช้อิทธิพลทางอ้อมและทางตรงระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง
3. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของอัตราการใช้อิทธิพลทางอ้อมและทางตรงระหว่าง
 - ก. โรงเรียนที่ 1 กับโรงเรียนที่ 2
 - ข. ครูกับสถานที่
4. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของการกระตุ้นและควบคุม
 - ก. กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง
 - ข. โรงเรียนที่ 1 กับโรงเรียนที่ 2
 - ค. ครูกับสถานที่สอน

สรุปได้ว่าแม้ครูที่ได้รับการฝึกอบรมตามแบบของแผนเตอร์สนี้จะมีพฤติกรรมแตกต่างกันในเรื่องการกระตุ้นและควบคุมพฤติกรรม แต่ก็มิได้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เฮินฮอลซ์ (Schoenholz, 1975) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรม การสอนคำศัพท์ระดับชั้น 7, 8 และ 9" วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อวิเคราะห์แบบ พฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนปกติว่าเป็นการเน้นเนื้อหาหรือไม่ 2. เพื่ออธิบายพฤติกรรม ที่แสดงออกทางวาจา และไม่ได้แสดงออกทางวาจาของครูขณะทำการสอน 3. เพื่อหา ความแตกต่างของการสอนที่มีประสิทธิภาพ และไม่มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ครูและนักศึกษาล่ายวิทยาคำสตร์ และสายสังคมศึกษาจากยูวิทยาลัย จำนวน 15 กลุ่ม รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของแฟลนเตอร์ส์และวิธีวิเคราะห์พฤติกรรม ที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจาของแกลลเวย์ (Galloway Nonverbal System) ผลการวิจัย พบว่า

1. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษากับร้อยละของเวลาที่พูด
2. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่มี คะแนนสูงและนักศึกษาที่มีคะแนนต่ำในพฤติกรรมทุกประเภท
3. ครูใช้เวลาในการพูด ร้อยละ 73.30 ของเวลาทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็น การถามและบรรยาย
4. นักศึกษาใช้เวลาพูดร้อยละ 21.10 ของเวลาทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นการพูด ตามคำสั่งของครู
5. ครูมีแนวโน้มที่จะใช้อธิบายผลทางตรงมากกว่าทางอ้อม
6. ครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนใช้เวลาในการกระตุ้น ใช้คำถามแนะแนวทาง ให้คำชมเชย สอนเน้นเนื้อหา I/D Ratio ของเวลาที่พูดกับนักเรียนและช่วง เวลาของความ เจียบมากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนต่ำ
7. กลุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพในการสอนสูงมีเปอร์เซ็นต์ของพฤติกรรมกาให้ คำสั่งใจ การยอมรับความรู้สึก พฤติกรรมที่เห็นเด่นชัด พฤติกรรมของการมีส่วนร่วมและพฤติกรรม ที่แสดงออกอย่าง เป็นอิสระมากกว่ากลุ่มอื่น

แพรท (Pratt, 1975) ทำการทดลองคล้ายกับการทดลองของจาคอบ (Jacob) แต่ทำในทางตรงกันข้ามกันคือ เลือกครู 21 คน นักเรียนเกรด 3, 4, 5 และ 6 แบ่งเป็น

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสอบนักเรียนกลุ่มทดลองให้เกิดทักษะในการถาม การตอบปัญหาเพื่อจะ
 ได้ให้ความร่วมมือในการสอนของครูในชั้นเรียนได้ดี รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วม
 ทางเวลาของแฟลนเดอร์สสังเกตในชั้นเรียน ผลปรากฏว่าในกลุ่มทดลองกิจกรรมร่วมทางเวลา
 เป็นแบบอิทธิพลทางอ้อมมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีอิทธิพล
 สามารถทำให้กิจกรรมร่วมทางเวลาในการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

ฮุสตัน (Houston, 1975) ทดลองใช้วิธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาของแฟลนเดอร์ส
 ปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูประจำการโดยสร้างเทปบันทึกเสียงวิชาต่าง ๆ บทเรียนละ
 10 นาที แต่ละบทแสดงถึงการใช้กิจกรรมร่วมทางเวลาแบบต่าง ๆ ของแฟลนเดอร์ส ตัวอย่าง
 ประชากรเป็นครูประจำการแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ให้ฝึกวิธีการต่าง ๆ ตามแบบของแฟลนเดอร์ส ฟังเทปบันทึกเสียง และ
 ฝึกวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาแบบต่าง ๆ ที่บันทึกเทปไว้

กลุ่มที่ 2 ฝึกการสอนโดยใช้วิธีการแบบอื่น (แต่ไม่ใช่วิธีการสอนแบบจุลภาค)

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม

ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการทดลองตามวิธีของแฟลนเดอร์สมีการเปลี่ยนแปลง
 พฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนดีขึ้น แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

นูรูดีน (Noorudein, 1982) ศึกษากิจกรรมร่วมทางเวลาในการสอนคณิตศาสตร์ระดับ
 ประถมศึกษาในซาอุดีอาระเบีย วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมร่วมทางเวลาในการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาใน
 ซาอุดีอาระเบีย
2. เพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมร่วมทางเวลาในการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา
 ระหว่างประเทศซาอุดีอาระเบียกับประเทศอเมริกา

ตัวอย่างประชากรเป็นครูคณิตศาสตร์ 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมซึ่งมีกลุ่มทดลองประกอบด้วยครูคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาของประเทศอเมริกา 20 คน ข้อมูลจากกลุ่มควบคุมมาจากงานวิจัยของ คาร์ไล (Carline) ในหัวข้อเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบต่าง ๆ ของกิจกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา" ส่วนข้อมูลจากกลุ่มทดลองได้จากสังเกตการสอนของครูแต่ละคน ประมาณ 45 นาที สังเกต 3 ครั้ง การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจา ระหว่างครูกับนักเรียนของแพลนเดอรัล ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูชาวอิตาลีระเบียบใช้อธิพลทางตรงมากกว่าครูอเมริกัน
2. ครูอเมริกันใช้อธิพลทางอ้อมมากกว่าครูชาวอิตาลีระเบียบ
3. นักเรียนชาวอิตาลีระเบียบแสดงความคิดเห็นน้อยกว่านักเรียนอเมริกัน
4. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกิริยา ร่วมทางวาจาในชั้นเรียน

คณิตศาสตร์ในชาวอิตาลีกับอเมริกา

งานวิจัยในประเทศ

บัวบุชา ชื่อตรง (2512) วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้การพูดในการเรียนการสอน" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนลัทธิพิลากรณมหาวิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 12 ห้องเรียน ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของแพลนเดอรัล นำไปศึกษาการสอนในวิซดภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะของพฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียนของแต่ละวิชาโดยเฉลี่ยนั้น ส่วนใหญ่ครูเป็นฝ่ายแสดงพฤติกรรมทางวาจา ครูใช้การบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ใช้อธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม ควบคุมพฤติกรรมมากกว่ากระตุ้น ส่วนใหญ่นักเรียนพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่าพูดขึ้นเอง

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียนปรากฏว่า

ก. วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ครูแสดงพฤติกรรมทางวาจามากที่สุด แต่เป็นวิชาเดียวที่ครูใช้การกระตุ้นมากกว่าการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน

ข. วิชาภาษาไทยเป็นวิชาเดียวที่นักเรียนพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่าพูดขึ้นเอง ส่วนวิชาอื่น ๆ ล้วนเป็นวิชาที่นักเรียนพูดขึ้นเองมากกว่าพูดขึ้นเพื่อตอบสนองการพูดของครู

กรมวิชาการ (2518) วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2518" เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูและนักเรียน 19 ลักษณะในด้านประเภทโรงเรียนระดับชั้นเรียน วุฒิครู ประสบการณ์ทางการสอนของครู และสถานภาพทางการสมรสของครู ตัวอย่างประชากรเป็นครู 120 คน นักเรียน 120 ห้องเรียน จาก 30 โรงเรียน ใช้วิธีสังเกตการสอนของแฟลนเดอร์ส โดยตัดแปลงแยกพฤติกรรมการเรียนการสอนออกเป็น 11 ประเภท นำมาวิเคราะห์ด้วยระเบียบวิธีทางสถิติแบบ Kruskal-Wallis One-Way Analysis of Variance และแบบ Mann Whitney U-Test ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 4 ประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สามลักษณะคือ การใช้อิทธิพลทางตรงของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อมของครู เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้อิทธิพลทางตรง การใช้การกระตุ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้การควบคุมพฤติกรรมนักเรียน และที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือการใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบคำพูดของนักเรียน

2. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีตามลักษณะคือ พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจา ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ การใช้อิทธิพลทางอ้อมของครู การใช้การกระตุ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้วิธีควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อีก 10 ลักษณะ ได้แก่พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาระหว่างครูและนักเรียน พฤติกรรมที่แสดงออกทาง

เวลาเมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางเวลา การใช้เวลาพูดของครู การสอนเน้นเนื้อหาของครู การใช้อิทธิพลทางตรงของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อม เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้อิทธิพลทางตรง อัตราการใช้คำถามของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบคำพูดของนักเรียน การใช้อิทธิพลทางตรงสนองตอบคำพูดของนักเรียน

3. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในชั้นที่ครูมีวุฒิต่าง ๆ กัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่การใช้เวลาพูดของครูเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน การใช้อิทธิพลทางตรงของครู

4. พฤติกรรมการเรียนการสอนทุกลักษณะของครูและนักเรียนในชั้นที่ครูมีประสบการณ์ในการเรียนการสอนต่าง ๆ กัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในชั้นที่ครูมีสถานภาพทางการสมรสต่าง ๆ กัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีสองลักษณะคือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางเวลาที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์ การใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบคำพูดของนักเรียน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มี 10 ลักษณะคือ การใช้เวลาพูดของครูเปรียบเทียบกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน การสอนเน้นเนื้อหาของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อมของครู การใช้อิทธิพลทางตรงของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อมเปรียบเทียบกับการใช้อิทธิพลทางตรง อัตราการใช้คำถามของครู อัตราความคิดริเริ่มของนักเรียน การใช้อิทธิพลทางตรงตอบสนองการพูดของนักเรียน

6. ประเภทโรงเรียนระดับชั้นเรียน วุฒิครู ประสบการณ์ทางการสอนของครู และสถานภาพทางการสมรสของครู ไม่ทำให้พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางเวลา ซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์กับพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางเวลาซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางเวลาซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

7. ครูใช้เวลาพูดประมาณร้อยละ 48 ของเวลาทั้งหมด
8. ครูใช้เวลาในการเน้นเนื้อหาประมาณร้อยละ 49 ของเวลาทั้งหมด
9. ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมประมาณร้อยละ 0.18 ของเวลาทั้งหมด
10. ครูใช้อิทธิพลทางตรงประมาณร้อยละ 1.62 ของเวลาทั้งหมด

11. เปรียบเทียบอิทธิพลทางอ้อมต่อทางตรงพบว่า ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมประมาณ ร้อยละ 31 ทางตรง 69
12. ครูใช้เวลาในการถามน้อยกว่าการบรรยายหรือการอภิปราย
13. ครูใช้วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้อยละ 55 ควบคุมพฤติกรรม ร้อยละ 45
14. ครูไม่มีปัญหาเกี่ยวกับวินัยในห้องเรียน
15. ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบคำพูดของนักเรียนมากกว่าการใช้อิทธิพลทางตรง สอนองตอบคำพูดของนักเรียน
16. ครูใช้คำถามต่อจากการพูดของนักเรียนร้อยละ 47 และใช้การบรรยายหรือ การอภิปรายต่อจากการพูดของนักเรียนร้อยละ 53
17. นักเรียนใช้เวลาในการพูดร้อยละ 19 ของเวลาทั้งหมด
18. นักเรียนพูดริเริ่มร้อยละ 4 ของเวลาที่นักเรียนพูดทั้งหมด
19. พฤติกรรมการเรียนการสอนที่เกิดต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ได้แก่การเรียบ อย่างมีวัตถุประสงค์ร้อยละ 29 การบรรยายหรือการอภิปรายของครูร้อยละ 24 การพูดตอบ คำถามในแนวแคบของนักเรียนร้อยละ 8
20. พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาทะระหว่างครูและนักเรียนเกิดขึ้นประมาณร้อยละ 67 ของเวลาทั้งหมด
21. พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาทะระหว่างครูและนักเรียนเกิดขึ้นประมาณ ร้อยละ 33 ของเวลาทั้งหมด
22. การเรียบอย่างมีวัตถุประสงค์เกิดขึ้นประมาณร้อยละ 29 ของเวลาทั้งหมด
23. การเรียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์เกิดขึ้นประมาณร้อยละ 4 ของเวลา ทั้งหมด

วิเชียร เกษประทุม (2521) ศึกษาค้นคว้าเรื่อง "กิริยาร่วมทางวาทะระหว่างนักศึกษา ฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นสูงกับนักเรียนในการเรียนการสอนภาษาไทย" ตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักศึกษาฝึกสอนระดับชั้น ป.คศ.สูง วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครุนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2520 จำนวน 50 คน ออกฝึกสอน 10 โรงเรียน ใช้แบบวิเคราะห์หัตถุกรรมทางวาจาของแฟลนเดอร์ส ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาฝึกสอนใช้เวลาพูดร้อยละ 53.56 และเป็นการเน้นเนื้อหาร้อยละ 34.18 นักเรียนใช้เวลาพูดร้อยละ 31.51 นอกนั้นเป็นเวลาแห่งความเงียบหรือวุ่นวายสับสนร้อยละ 14.93 แบ่งเป็นการเรียบอย่างมีวัตถุประสงค์ร้อยละ 11.36 และการเรียบอย่างไม่มีวัตถุประสงค์ร้อยละ 3.57 อัตราส่วนของการใช้เวลาพูดของนักศึกษาฝึกสอนกับนักเรียนเท่ากับ 1.71
2. นักศึกษาฝึกสอนใช้อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลทางตรงในการสอนร้อยละ 20.59 และ 32.97
3. นักศึกษาฝึกสอนนำความคิดเห็นหรือคำตอบของนักเรียนมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนน้อยมากร้อยละ .31 ของเวลาทั้งหมด
4. นักศึกษาฝึกสอนใช้เวลาในการบรรยายมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20.07 ของเวลาทั้งหมด
5. นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยในห้องเรียนบ้างคิดเป็นร้อยละ 7.42 ของเวลาทั้งหมด
6. ถ้าเปรียบเทียบเฉพาะเวลาในการพูดของนักศึกษาฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนใช้เวลาในการพูดร้อยละ 62.75 นักเรียนใช้เวลาในการพูดร้อยละ 37.05
7. นักเรียนใช้เวลาพูดร้อยละ 31.51